

Dnr KS-2023-00573

§ 256 Svar på remiss: En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter utgör kommunens remissvar.

Sammanfattning av ärendet

Haninge kommun har fått betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44) på remiss från Regeringskansliet. Remissvaret ska ha inkommit till senast 2023-12-14.

Utredningen har tagit ställning till hur frihetsberövande påföljder avseende barn och unga 15-17 år bör verkställas och vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för verkställigheten. Utredningens bedömning är att Kriminalvården är den myndighet som bör anförtros uppdraget, och att ansvaret därför ska gå över från Statens institutionsstyrelse (SiS) som idag är verkställande myndighet.

Förvaltningen ställer sig positiv till att regeringen utreder förslag som bidrar till att utöka antalet verktyg att på samhällsnivå för att komma till rätta med problematiken av ökad, allvarlig ungdomskriminalitet.

Förvaltningen anser att det är viktigt att Kriminalvårdens personal ges rätt utbildning och skaffar sig kompetens att möta barn och unga som döms till fängelse.

Förvaltningen ser ett behov av att tydliggöra ekonomiska konsekvenser av förslaget. Det handlar främst om resurser för de insatser som den unge är i behov av efter verkställighet, för att möjliggöra återanpassning och livskvalitet för den unge.

Handlingar i ärendet

- Ärendets tjänsteskrivelse 2023-11-10

- Remiss från Regeringskansliet, Justitiedepartementet - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga SOU 2023:44. En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (regeringen.se)

Svar på remiss: En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga SOU 2023:44

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Kommunstyrelseförvaltningens synpunkter utgör kommunens remissvar.

Sammanfattning av ärendet

Haninge kommun har fått betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44) på remiss från Regeringskansliet. Remissvaret ska ha inkommit till senast 2023-12-14.

Utredningen har tagit ställning till hur frihetsberövande påföljder avseende barn och unga 15-17 år bör verkställas och vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för verkställigheten. Utredningens bedömning är att Kriminalvården är den myndighet som bör anförtros uppdraget, och att ansvaret därför ska gå över från Statens institutionsstyrelse (SiS) som idag är verkställande myndighet.

Förvaltningen ställer sig positiv till att regeringen utreder förslag som bidrar till att utöka antalet verktyg att på samhällsnivå för att komma till rätta med problematiken av ökad, allvarlig ungdomskriminalitet.

Förvaltningen anser att det är viktigt att Kriminalvårdens personal ges rätt utbildning och skaffar sig kompetens att möta barn och unga som döms till fängelse.

Förvaltningen ser ett behov av att tydliggöra ekonomiska konsekvenser av förslaget. Det handlar främst om resurser för de insatser som den unge är i behov av efter verkställighet, för att möjliggöra återanpassning och livskvalitet för den unge.

Ärendet

2021-11-03 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för lagöverträdare under 18 år och föreslå lämpliga förändringar.

Utgångspunkten för översynen är behovet av en ordning som möjliggör tillräckligt ingripande reaktioner vid mycket allvarlig brottslighet, innefattar adekvata återfallsförebyggande åtgärder och som säkerställer en trygg och säker miljö.

Utredningen har tagit ställning till hur frihetsberövande påföljder avseende barn och unga 15-17 år bör verkställas och vilken myndighet som är bäst lämpad att ansvara för verkställigheten. Utredningens bedömning är att Kriminalvården är den myndighet som bör anförtros uppdraget, och att ansvaret därför ska gå över från Statens institutionsstyrelse (SiS) som idag är verkställande myndighet.

Utredningen föreslår att Kriminalvården får uppdrag att i anslutning till existerande fängelser bygga nya ungdomsanstalter. Dessa ska hållas åtskilda vuxenavdelningarna och enbart vara till för barn 15-17 år. Eftersom denna omställning, både vad gäller lokaler samt nyanställning och utbildningsbehov hos Kriminalvårdens personal, är omfattande föreslår utredningen att den nya lagen träder ikraft 2028. Kriminalvården ska därmed ges tid att bygga upp en verksamhet anpassad efter den nya målgruppens behov.

I och med skiftet föreslås också en ny verkställighetslag införas, fängeslagen om unga (2027:000), som reglerar den frihetsberövande påföljden. Lagen om slutna ungdomsvård (LSU) utmönstras och barn och unga kommer istället att dömas till fängelse i de fall en frihetsberövande påföljd döms ut.

En förutsättning för det förslag som utredningen lämnar är att Kriminalvårdens verksamhet anpassas till att barn ska vistas där. I vissa fall, inte minst när det gäller personer med särskilda behov av stöd, är förhållandena sådana att en mer utpräglad vårdpåföljd förefaller vara det lämpligaste alternativet även när personen döms för allvarlig brottslighet. Utredningen föreslår därför att det ska införas en möjlighet att i undantagsfall besluta att ett barn som döms till fängelse kan verkställa straffet vid ett särskilt ungdomshem.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Kommunstyrelseförvaltningen har berett ärendet i samråd med social- och äldreförvaltningen. Förvaltningen kan konstatera att det under senare tid har skett en eskalering av våldet i samhället som tycks ha kopplingar till gängkriminalitet. I flera fall har detta påverkat Haninge kommun samt dess invånare, företagare och verksamheter. Polisen har vid ett antal tillfällen hämtat och/eller häktat minderåriga hemmahörande i kommunen.

Våldseskaleringen har påverkan på såväl den faktiska som upplevda tryggheten i kommunen, särskilt i de mest drabbade kommundelarna. Eskaleringen har tydliga konsekvenser för kommunens verksamheter och de medborgare som vistas där.

I Haninge kommun – liksom i andra kommuner – syns problem med kopplingar till grov kriminalitet även i yngre åldrar än den åldersgrupp som utredningens förslag omfattar. Lagstiftaren bör följa denna utveckling och vidta nödvändiga åtgärder även för denna åldersgrupp.

Förvaltningen ställer sig positiv till att regeringen utreder förslag som bidrar till att utöka antalet verktyg för att på samhällsnivå komma till rätta med problematiken av ökad, allvarlig ungdomskriminalitet. Det är viktigt att Kriminalvårdens personal ges rätt utbildning och får kompetens att möta barn och unga som döms till fängelse.

Förvaltningen bedömer att de barn som är föremål för lagförslaget är en grupp med skiftande, och i flera fall stora, behov. Det kan exempelvis handla om barn som kommer från svåra hemförhållanden som uppvisar någon form av substansmissbruk, som har skolsvårigheter och även kan lida av både fysisk och psykisk ohälsa.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att den nya lagen inte innehåller större möjligheter för ungdomar som fyller 18 år under verkställigheten avtjäna hela sitt straff på de föreslagna ungdomsanstalterna.

Barn och unga som döms till frihetsberövande påföljder har normalt sett stora behov av stöd i utslussningsprocessen. Dessa behov skiljer sig från vuxnas. En hög andel av de barn som i enlighet med förslaget döms till fängelse är en grupp med stora och skiftande behov med risk för att utveckla sociala och psykiatriska problem senare i livet. Även de barn och unga som rekryterats av kriminella nätverk och som kan ha begått mycket grova brott är att betrakta som offer för

vuxnas manipulation och för den våldsamma socialisering som lett till deras handlande.

En av de starkaste skyddsfaktorerna för anpassning i samhället är att klara skolan och förvaltningen önskar lyfta skolans betydelse för att minska återfallsrisken hos de som avtjänat sina straff och som ska tillbaka till samhället. Barn som döms till frihetsberövande påföljder är också en grupp med behov av somatisk vård och tandvård, vilket bör tas i beaktande i Kriminalvårdens behandling av målgruppen.

Förvaltningen betonar vikten av en nära samverkan mellan verkställande myndighet och kommunernas socialtjänst. Det bedöms sannolikt att dessa barn efter avslutad verkställighet behöver fortsatta insatser från olika huvudmän som exempelvis socialtjänst, skola och psykiatri.

Ekonomiska konsekvenser

Lagförslaget bedöms ha ekonomiska konsekvenser för socialtjänsten i samtliga kommuner. Dessa bör tydliggöras ytterligare. Detta då det föreslås införas krav på att det i barnets hemkommun utses särskild person som ska vara barnets handläggare under tiden barnet avtjänar fängelse samt därefter.

Förvaltningen bedömer att sysselsättning och boende är centrala faktorer för att den unge efter verkställighet ska kunna ges förutsättningar för återanpassning i samhället. Ett fängelsestraff kan medföra svårigheter att komma ut på arbetsmarknaden och att kunna få bostad. Detta bedöms medföra behov av ekonomiska tillskott till kommunerna.

Underlag för beslut

- Ärendets tjänsteskrivelse 2023-11-10
- Remiss från Regeringskansliet, Justitiedepartementet - En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga SOU 2023:44. [En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga \(regeringen.se\)](#)

Förvaltning
Kommunstyrelseförvaltningen
Avdelning/Enhet
Avdelningen samhällsplanering och ledning
Handläggare
Sara Bjurström, hållbarhetschef

Dokumenttyp
Recit

Datum
2023-11-10

Diarienummer
KS 2023/ 00573

Sida
5 (5)

Johan Westin
Tf. kommundirektör

Annica Lempke
Avdelningsdirektör

Expedieras: Akt, Justitiedepartementet

För verkställighet:

För kännedom: Strategisk planering